

Veiligheid, agressie en geweld

CBS de Verbindingsweg
Verbindingsweg 2
9581TH Musselkanaal

Inhoudsopgave

Blz.		Inhoudsopgave
2		Beleid met betrekking tot veiligheid, agressie en geweld
3	8.1.8	Steunpunt Agressie in het onderwijs
4		Wat verstaan we onder ongewenst gedrag
5		Gevolgen van agressie
6		Wat vraagt de Arbo-wet van scholen m.b.t. agressie en geweld
7		Instrumenten, die de problematiek inzichtelijk kunnen maken
		Instrumenten om ongewenst gedrag te voorkomen en ertegen op te treden
8	8.3.1	Gedragscode II
9	8.3.2	Protocol bedreigingen
10	8.3.3.	Stappenplan melding geweld
11	8.3.4	Pestprotocol
19	8.3.5	Protocol omgaan met sociale media
20	8.3.6	Schoolregels: zelf invoegen of verwijzen
24	8.3.7	RI&E en Plan van Aanpak: zelf invoegen of verwijzen
25	8.3.8	Verzuimanalyse Arbodienst: zelf invoegen of verwijzen
26	8.3.9	Ontruimingsplan.
27	8.3.10	Calamiteitenplan

8.1.8 Beleid met betrekking tot veiligheid, agressie en geweld.

Inleiding.

Het bestuur hecht zeer aan het handhaven van gezamenlijk afgesproken gedragsregels in het kader van het voorkomen van ongewenst gedrag. De zorg voor een veilig schoolklimaat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle bij de school en het werk van de school betrokken mensen.

In bepaalde situaties (bijvoorbeeld na een melding van een vermeend zedenmisdrijf en een redelijk vermoeden van een strafbaar feit) is het bestuur verplicht aangifte te doen bij politie of justitie.

Vanwege de impact voor de school en de daarbij behorende juridische en procedurele problematiek zal het bestuur in die situaties altijd ook onmiddellijk juridische ondersteuning inroepen van de Besturenraad.

Op 28 juli 1999 is de wetwijziging bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs in werking getreden. Deze wetgeving geldt voor de onderwijssectoren PO, VO en BVE. De wet bevat een aangifteplicht voor het bevoegd gezag (schoolbestuur) en een meldplicht voor het personeel bij een zedenmisdrijf. Het gaat in de wet om strafbare vormen van seksuele intimidatie en seksueel misbruik: zedenmisdrijven, zoals ontucht, aanranding en verkrachting, gepleegd door een medewerker van de onderwijsinstelling jegens een minderjarige leerling. Schoolbesturen die vermoeden dat er sprake is van een geval van ontucht met een minderjarige leerling door een personeelslid, moeten contact opnemen met een vertrouwensinspecteur. Als uit overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat het een redelijk vermoeden betreft moet het schoolbestuur aangifte doen bij Justitie. Voorafgaand aan de aangifte, moet de school aan de ouders van desbetreffende leerling en aan de (mogelijke) dader melden dat tot aangifte wordt overgegaan. Om de drempel om een vertrouwensinspecteur in te schakelen zo laag mogelijk te houden, heeft deze zelf geen aangifteplicht. Het personeelslid dat weet heeft van een seksueel misdrijf heeft een meldingsplicht richting het schoolbestuur.

Om inzicht te krijgen over situaties met betrekking tot veiligheid, gedrag en agressie staan er een aantal toetsings- en registratiemiddelen tot onze beschikking, zoals vragenlijsten voor ouders, leerlingen en leerkrachten en overige vragenlijsten. Deze middelen zijn verderop in dit beleidsdocument opgenomen.

Om te voorkomen dat er ongewenst gedrag kan optreden heeft het bestuur een aantal regels en codes opgesteld. Per school kunnen er nog aparte regels en afspraken bestaan.

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen en voorschriften kan het bestuur niet garanderen dat er geen ongewenst gedrag op een van onze scholen voorkomt. Mochten zich ondanks alle inspanningen toch ongewenste situaties voordoen, dan zal het bestuur handelend optreden zoals in dit beleidsdocument is vastgelegd.

Centrale thema's in dit beleidsdocument zijn dus: inzicht verkrijgen, voorkomen van ongewenst gedrag en optreden naar aanleiding van ongewenste situaties.

Steunpunt Agressie in het onderwijs.

Zijn er vragen over agressie en geweld? Vanaf 1 september 2006 kunt u daarvoor terecht bij het Steunpunt Agressie in het Onderwijs. Het is er voor alle vormen van onderwijs. Het steunpunt is bereikbaar per e-mail: www.ivp.nl en telefonisch op telefoonnummer: 020-8407600. Het steunpunt wordt in opdracht van het Vervangings- en Participatiefonds uitgevoerd door het Instituut voor Psychotrauma.

Wat verstaan we onder ongewenst gedrag?

Agressie en geweld.

Onder agressie en geweld wordt in de Arbeidsomstandighedenwet verstaan: voorvallen waarbij een werknemer psychisch of fysiek wordt lastiggevalen, bedreigd of aangevallen onder omstandigheden die rechtstreeks verband houden met het verrichten van arbeid (Arbeidsomstandighedenwet 1988, Artikel 1).

Deze wetsbepaling heeft niet alleen betrekking op werknemers, maar ook op andere personen zoals stagiaires, ouders, leerlingen, etc. (Arbeidsomstandighedenwet 1998, Artikel 10). Deze wetsbepaling beperkt zich niet alleen tot het schoolgebouw zelf, maar ze betreft ook de onmiddellijke omgeving van de school zoals het schoolplein. (Arbeidsomstandighedenwet 1998, Artikel 10).

Agressie en geweld kan zich op veel verschillende wijzen manifesteren. Er worden een achttal vormen benoemd (bron: Mandemakers et al, 1994):

- **Fysiek** geweld, gericht op het lichaam van werknemers, onder andere schoppen, slaan, verwonden, vastgrijpen.
- **Psychisch** geweld tegen werknemers, onder andere lastigvallen, bedreigingen met geweld, chantage, onder druk zetten, irriteren, achtervolgen.
- **Seksueel** geweld tegen werknemers, onder andere seksistische opmerkingen, seksuele toespelingen, ongewenste intimiteiten.
- **Discriminatie** van werknemers in woord of gedrag.
- **Verbaal** geweld tegen werknemers (voor zover niet vermeld onder de voorgaande categorieën), onder andere schelden, beledigen.
- **Vernielingen** van objecten in het bijzijn van de werknemer.
- Vormen van geweld tegen **school of vereniging** waardoor medewerkers zich onveilig of bedreigd voelen.
- Vormen van geweld **in de omgeving van** de school waardoor medewerkers zich bedreigd voelen.

In het onderwijs vindt men al deze vormen van geweld in meer of mindere mate terug. Tevens kent men in het onderwijs nog een dimensie van geweld, namelijk het geweld van leerlingen onderling waardoor het personeel zich bedreigd kan voelen; ook al is het geweld niet direct tegen henzelf, de vereniging, de school of de omgeving van de school gericht.

Deze opsomming van voorbeelden geeft een beeld van de diverse problemen op het gebied van agressie en geweld die op scholen kunnen spelen.

Daarbij dient te worden aangemerkt dat deze opsomming nooit volledig kan zijn. Een belangrijke rol bij de toepassing van de definitie speelt namelijk de grens tussen wat dader en slachtoffer als normaal beschouwen. Terwijl de ene docent zich van een scheldende leerling niets aantrekt kan een collega daar behoorlijk van ontdaan zijn.

Daarom is het goed om bij de definitie uit te gaan van de subjectieve beleving van het slachtoffer. Want of een situatie als agressief of bedreigend wordt ervaren, bepaalt de persoon die het ondergaat.

Dit heeft tot gevolg dat ieder incident serieus wordt genomen en dat de bijbehorende opvang kan worden aangeboden. Daarnaast is het belangrijk dat er afspraken worden geformuleerd wat het team en het onderwijsondersteunend personeel verstaat onder acceptabel en onacceptabel gedrag. Deze afspraken worden vastgelegd in de schoolregels.

Het is aan te bevelen om de leerlingen te betrekken bij het vaststellen van (gedrags)regels. Wanneer de leerlingen betrokken zijn bij het voorbereidingsproces waarin de grenzen van acceptabel gedrag worden afgesproken, dan is de kans aanzienlijk groter dat zij zich aan de afspraken hierover houden.

Gevolgen van agressie.

Agressie vormt een risico voor een gezonde en evenwichtige ontwikkeling van een mens. Ook is agressie een risico voor personeel en derden die zich binnen de schoolomgeving bevinden. Hieronder komen de voornaamste gevolgen van agressie en geweld kort aan de orde:

Voor de persoon

De gevolgen van agressie voor de getroffen persoon zijn heel divers. In grote lijnen is een onderscheid te maken uit de volgende gevolgen:

- **Fysieke gevolgen**, bijvoorbeeld: blauw oog, kneuzingen, bloedneus, beten in lichaamsdelen. Gevolgen kunnen zijn: langdurig (ziekte)verzuim, studieresultaten, inkomensderving.
- **Beschadigde eigendommen**, zoals kapotte kleding, tassen, boeken. De gevolgen zijn vooral van materiele en financiële aard.
- **Psychische gevolgen**. De duur van de psychische gevolgen moet hierbij in ogenschouw genomen worden. Hoe langer de psychische gevolgen duren hoe groter de kans op het ontwikkelen van psychosomatische klachten of een post traumatisch stress syndroom wordt. Vaak is hierin een geleidelijke lijn waarneembaar die loopt van bijvoorbeeld angstgevoelens, gevoelens van hulpeloosheid en schuldgevoelens naar eetstoornissen, slaapstoornissen, hoofdpijnlachten, maag- darmklachten, rugpijn en burn-out. Bij een post traumatisch stress syndroom zijn de gevolgen voor de getroffen persoon zo zwaar en langdurig dat het gewone dagelijkse handelen niet meer kan plaatsvinden. We spreken dan van een verstoorde verwerking. De persoon is hierdoor fysiek en mentaal volledig uitgeput geraakt.
- **Sociale gevolgen**. Met het verwerken van traumatische gebeurtenissen en geleden schade doet de getroffen persoon een verhoogd appèl op zijn privé-situatie. Niet zelden zien we dat de omgeving van slachtoffers deze opvang niet aankan en dat de verhoudingen op dit vlak verstoord raken. Het kan hierbij gaan om collega's waarmee betrokkenen ook vriendschappelijk omgaan, zoals gezinsleden, familie, vrienden of burens.

Voor de school

Een toenemend aantal van incidenten en slachtoffers van agressie en geweld kan negatieve gevolgen hebben voor de hele vereniging. In grote lijnen zijn de volgende gevolgen te onderscheiden:

- **Hoge kosten**, zoals ziekteverzuimkosten en vervangingskosten, verhoogd aantal arbeidsongeschikten.
- **Materiële gevolgen**, zoals vervanging van kleding, vervanging en reparatie van kapotte materialen in de school, claims, tijd en energie die wordt besteed door medewerkers om incidenten op te lossen.
- **Werkklimaat** in de school gaat achteruit. Een gevolg kan zijn dat medewerkers en leerlingen onverschillig of cynisch raken, afnemende collegialiteit, motivatie om kapotte materialen of onveilige situaties aan te pakken neemt af, onveiligheidsgevoelens en een sfeer van "ieder voor zich" neemt toe.
- **Prestaties** van de schoolorganisatie gaan achteruit. De houding van leerkrachten naar leerlingen wordt steeds minder positief, kapotte schoolmaterialen belemmeren het optimaal lesgeven, de pedagogische basis raakt aangetast.
- **Slecht imago**, waardoor problemen ontstaan met de werving van personeel, problemen met inschrijven van voldoende leerlingen, hoog leraar- en leerling-verloop, devaluatie van beroepswaardering in onderwijsfuncties.

Wat vraagt de Arbo-wet van scholen met betrekking tot agressie en geweld.

Bij het begrip "agressie" is te lezen wat er in de Arbo-wet onder agressie en geweld wordt verstaan.

In het kader van agressie en geweld is de werkgever (de vereniging, de school, het bestuur) volgens de Arbo-wet verplicht:

- Beleid te voeren ter bescherming van werknemers tegen seksuele intimidatie en tegen agressie en geweld (artikel 4).
- Het personeel doeltreffend in te lichten over het beleid met betrekking tot agressie en geweld (artikel 8)
- Een risico-inventarisatie en evaluatie op schrift te stellen. Een exemplaar van deze inventarisatie en evaluatie, of een wijziging daarin, wordt door de werkgever toegezonden aan de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad (artikel 5).
- Incidenten te registreren en bepaalde ongevallen te melden aan de daartoe aangewezen ambtenaar (artikel 9).
- Afspraken en procedures voor opvang bekend te maken (artikel 8).
- Beleid te voeren ter voorkoming van gevaar voor derden (stagiaires, oproepkrachten, leveranciers, leerlingen, ouders, enz. (artikel 10).

Niet naleven van de Arboverplichting is strafbaar en beboetbaar.

Instrumenten, die de problematiek inzichtelijk kunnen maken

Op de volgende pagina's zijn een aantal instrumenten afgedrukt die de problematiek inzichtelijk kunnen maken of die een handreiking kunnen bieden om ongewenst gedrag te voorkomen of ertegen op te treden. Het gaat om de volgende documentatie:

8.2.0 Instrumenten die de problematiek inzichtelijk kunnen maken.

- 8.2.1 Leerlingen-enquête veiligheid op school via ParnasSys-Integraal/Kanvas
- 8.2.2 Ouderenquête via ParnasSys-Integraal
- 8.2.3 Vragenlijst voor leerkrachten via ParnasSys-Integraal
- 8.2.4 Ongevallenmeldingsformulier arbeidsinspectie, digitaal melden bij https://www.inspectieszw.nl/contact/arbeidsongeval_melden/
- 8.2.5 Incidentenregistratieformulier via ParnasSys/notitie
- 8.2.6 Verzamelstaat incidenten via ParnasSys-overzichten
- 8.2.7 Checklist ARBO-beleid agressie en geweld via RI&E

8.3.0 Instrumenten om ongewenst gedrag te voorkomen en ertegen op te treden.

- 8.3.1 Gedragscode II.
- 8.3.2 Protocol bedreigingen.
- 8.3.3 Stappenplan melding geweld.
- 8.3.4 Pestprotocol.
- 8.3.5 Protocol omgaan met sociale media
- 8.3.6 Schoolregels (zelf in te voegen).
- 8.3.7 RI&E en Plan van Aanpak (zelf in te voegen).
- 8.3.8 Verzuimanalyse Arbodienst (zelf in te voegen).
- 8.3.9 Ontruimingsplan.
- 8.3.10 Calamiteitenplan

8.3.1 GEDRAGSCODE II.

Omgang met collega's.

- Houd zaken die in vertrouwen tegen je gezegd zijn, geheim.
- Heb vertrouwen in elkaar, in jezelf en in de vertegenwoordigers van de andere geledingen.
- Accepteer de ander zoals hij of zij is. De ander is anders dan jij en jij bent anders dan de ander.
- Je non-verbale gedrag (mimiek, intonatie) is heel belangrijk.
- Vraag om duidelijkheid, als je iets dwarszit.
- Spreek uit wat je dwarszit, maar kijk eerst eens in hoeverre de irritatie aan jezelf zou kunnen liggen.
- Ga niet fantaseren over iemands mogelijke bedoelingen met een uitspraak of een handeling. Vraag om duidelijkheid als je iets onduidelijk is.
- Wees eerlijk, doe je niet groter voor dan je bent.
- Breng kritiek op een collega nooit op tafel in aanwezigheid van meerdere collega's; probeer eerst onder vier ogen tot een oplossing te komen. Brengt dat geen oplossing, breng het dan ter bespreking bij de directeur, of met beider goedvinden, in de personeelsvergadering, maar blijf niet met je irritatie rondlopen. Wacht niet met het onder woorden brengen van je bezwaren. Doe dat zo snel mogelijk, zodat je nog vriendelijk kunt spreken.
- Roddel nooit over een collega of over anderen en geef anderen daar ook geen kans toe.
- Spreek kritiek uit op de plaats waar die hoort te zijn. Weiger om kritiek over anderen aan te horen en wijs erop dat die kritiek elders hoort te worden uitgesproken.
- Wees hartelijk en meelevend.
- Kom je afspraken na en wees inschikkelijk. Maar je mag "nee" zeggen!
- Discrimineer niet.

Omgang met leerlingen.

- Probeer leerlingen in hun daden te begrijpen. Spreek nooit negatief over hen als kind. Probeer hen bij eventueel wangedrag ook positief te benaderen.
- Wees rechtvaardig. Probeer bij straf geven de juiste maat te vinden (desnoods in overleg met je collega's).
- Positieve waardering werkt vaak beter dan kritiek geven.

Omgang met de ouders (ook bij "huisbezoek").

- Behandel ouders vriendelijk en correct, ook na een minder plezierige ervaring.
- Luister naar wat ze zeggen en probeer hen te begrijpen.
- Toon belangstelling voor hen en hun gezin zonder nieuwsgierig te zijn.
- Praat niet negatief over andere ouders en geef daar ook geen kans toe.
- Praat niet over andere kinderen uit de klas of andere klassen en geef daar ook geen kans toe.
- Praat niet negatief over collega's en geef daar ook geen kans toe.
- Praat niet negatief over andere scholen.
- Verwijs voor klachten over anderen naar die ander en ga daar verder niet op in.
- Maak indien nodig een vervolgspraak met ouders (op korte termijn) wanneer een bepaald probleem niet kon worden uitgesproken.
- Moedig ouders aan, wanneer ze ergens mee zitten, contact op te nemen met de school.

8.3.2 PROTOCOL BEDREIGINGEN.

Op de eerste dag na een melding van een (anonieme) bedreiging:

- Een eerste gesprek tussen de (anoniem) bedreigde leerkracht en de directeur van de school met daarin als belangrijkste vragen:
 - Wat is de aard van de bedreiging?
 - Is het duidelijk door wie deze bedreiging wordt gedaan?
 - Hoe lang lopen deze bedreigingen?
 - Wat merkt het thuisfront van de leerkracht van deze bedreigingen?
 - Wat is de psychische draagkracht bij deze leerkracht?
- Bepalen van de strategie bij deze (anonieme) bedreiging binnen de schoolleiding (directeur en algemeen directeur) en het benoemen van een contactpersoon.
- Afvragen of de schoolleiding een externe deskundige moet consulteren. Dit met name als het vermoeden bestaat als er een dubbele loyaliteit zou zijn (leerkracht/leerling)
- Briefing aan alle medewerkers over de aard van de bedreiging en de tot volgen strategie.

In de vervolgdagen:

- Inzetten van een externe deskundige om, indien gewenst door de betrokkene, de (anoniem) bedreigende leraar te begeleiden.
- Expliciete aandacht besteden aan de woede en angst die dit incident ook bij het team teweeg brengt. Dit geldt met name voor leerkrachten die eerder zelf slachtoffer zijn geweest van dergelijke bedreigingen.
- Tracht de dader(s) van de (anonieme) bedreiging op te sporen. Handschrift, plaats van verzending, telefonische nummerweergave, bandopnames van telefonische bedreigingen, brononderzoek via internet, gesprekken met leerlingen etc.
- Laat de (anoniem) bedreigde leraar alle schriftelijk bedreigingen (voor zoveel mogelijk zonder te openen) doorgeven aan de contactpersoon binnen de schoolleiding.

Als de dader bekend is:

- Niet het slachtoffer noch het team bepaalt de "straf" voor de dader(s), dat doet de schoolleiding.
- Geef, naast de straf, aan de mentor/vertrouwenspersoon/leerlingenbegeleider een taak in de begeleiding van de dader(s). dit onder het motto: "leerlingen die pesten zitten zelf in de nesten".
- De ouder(s)/verzorger(s) van de dader(s) moeten onmiddellijk op de hoogte worden gebracht, zowel telefonisch als schriftelijk, ook moeten de ouders nog dezelfde dag op de school worden uitgenodigd voor een gesprek. Alle afspraken moeten worden genoteerd en in het dossier van de dader(s) bewaard worden, mocht er tot verwijdering van de dader(s) van de school moeten worden overgegaan, moeten deze verslagen worden overlegd.
- Informeer alle ouders middels een korte notitie en informeer alle leerlingen door als directeur de klassen zelf te bezoeken. Dan moet wel alles al duidelijk zijn, dus ook de te hanteren strafmaat.
- Organiseer een bijeenkomst met alle medewerkers, waarbij leraren zich kunnen uiten en besproken kan worden hoe dergelijke incidenten in de toekomst zoveel mogelijk kan worden voorkomen.

Als er een (anonieme) bedreiging aan een leerling, stagiaire of onderwijsondersteuner voorkomt treedt het bovenstaande protocol ook in werking.

In overleg met het slachtoffer moet er altijd gekeken worden of er aangifte bij de politie gedaan moet worden. In dat geval moet de bewijsvoering ook aan de politie worden overlegd.

8.3.3 STAPPENPLAN MELDING GEWELD.

FYSIEK GEWELD	PSYCHISCH GEWELD	(HOMO) SEKSUELE INTIMIDATIE	SEKSUEEL MISBRUIK BINNEN/IN SAMENHANG MET DE SCHOOLSITUATIE
Geen meldplicht; wel melden i.v.m. incidentenregistratie bij vertrouwens(contact) persoon/veiligheidscoör- dinator/schoolleiding	Geen meldplicht; wel melden i.v.m. incidentenregistratie bij vertrouwens(contact) persoon/veiligheidscoör- dinator/schoolleiding	Geen meldplicht; wel melden i.v.m. incidentenregistratie bij vertrouwens(contact) persoon/veiligheidscoör- dinator/schoolleiding	Meld- en aangifteverplichting conform de Onderwijswet
Personeel/leerlingen Melden i.v.m. opvang /incidentenregistratie/ aanpak bij vertrouwens (contact)persoon/ veiligheidscoördinator/ schoolleiding	Personeel/leerlingen Melden i.v.m. opvang /incidentenregistratie/ aanpak bij vertrouwens (contact)persoon/ veiligheidscoördinator/ schoolleiding	Personeel/leerlingen Melden i.v.m. opvang /incidentenregistratie/ aanpak bij vertrouwens (contact)persoon/ veiligheidscoördinator/ schoolleiding	Personeel/leerlingen Melden bij bevoegd gezag/bestuur
Contact/ Vertrouwenspersoon Opvang klager/slachtoffer	Contact/ Vertrouwenspersoon Opvang klager/slachtoffer	Contact/ Vertrouwenspersoon Opvang klager/slachtoffer	Contact/ vertrouwenspersoon Opvang klager/slachtoffer meldplicht voor de interne vertrouwens- persoon bij bestuur (<i>niet</i> voor externe vp!)
Directie Sancties tegen aange- klaagde(n)/dader(s)	Directie Sancties tegen aange- klaagde(n)/dader(s)	Directie Sancties tegen aange- klaagde(n)/dader(s)	Directie Melden door directie bij bestuur
Bestuur Beleidsvorming en maatregelen gericht op het vergroten van de schoolveiligheid	Bestuur Beleidsvorming en maatregelen gericht op het vergroten van de schoolveiligheid	Bestuur Beleidsvorming en maatregelen gericht op het vergroten van de schoolveiligheid	Bestuur Bestuur besluit na overleg met de vertrouwensinspecteur tot het al dan niet aangifte doen bij officier van justitie
Vertrouwensinspectie Inschakelen voor advies adequate aanpak	Vertrouwensinspectie Inschakelen voor advies adequate aanpak	Vertrouwensinspectie Inschakelen voor advies adequate aanpak	Vertrouwensinspectie Verplicht overleg met bestuur inzake aangifte ja/nee
Politie/officier van justitie <i>Bij Strafbare feiten:</i> Aangifte door slachtoffer Melding maken vanuit de school bij politie/officier van justitie	Politie/officier van justitie <i>Bij Strafbare feiten:</i> Aangifte door slachtoffer Melding maken vanuit de school bij politie/officier van justitie	Politie/officier van justitie <i>Bij Strafbare feiten:</i> Aangifte door slachtoffer Melding maken vanuit de school bij politie/officier van justitie	Politie/officier van justitie <i>Bij strafbare feiten:</i> Aangifte door slachtoffer Verplichte aangifte door bestuur bij politie/officier van justitie

8.3.4 PESTPROTOCOL.

Doel van het pestprotocol:

Alle kinderen mogen zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Plagen of pesten

Het verschil:

Iemand van zijn fiets aftrekken: dat kan plagen zijn. Maar ook pesten. Het is plagen als de kinderen aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de ene iets onaardigs, een volgende keer is het een ander. Het is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Bovendien duurt het nooit echt lang. Door elkaar te plagen leer je zelfs om met conflicten om te gaan. Het hoort bij het groot worden.

Pesten kan beginnen als een spelletje, als iets leuk om te doen. Het gepeste kind voelt zich erg ongemakkelijk door het pesten. Het lukt hem/haar niet terug te plagen, een grapje te maken of onverschillig te blijven. Degene die gepest wordt, wordt heel erg bang en verdrietig en voelt zich hulpeloos. Vaak is er een groepje kinderen dat meedoet met de pestkop, ze lachen wanneer de pester iets gemeens doet maar durven zelf niets te doen.

Pesten is bedreigend en het gebeurt niet zomaar een keer, maar iedere dag weer, soms een jaar of langer achter elkaar. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen op een heel bedreigende en gemene manier. De pestkop misbruikt zijn macht.

Meestal hebben de pestende kinderen niet in de gaten hoe afschuwelijk het pesten is voor degene die gepest wordt. Terwijl het gepeste kind vreselijk bang is voor de pauze of niet op straat durft spelen, ziet de pester het als een lolletje. Pesten lijkt dus op plagen maar er zijn grote verschillen.

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook op onze scholen.

Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze scholen serieus aan pakken.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

VOORWAARDEN

1. Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen:

*leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep)

*leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)

2. De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.

3. Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.

4. Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.

HET PROBLEEM DAT PESTEN HEET:

- De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen wordt er gepest.
- Een pestproject alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken.

HOE WILLEN WIJ DAAR MEE OMGAAN?

- Op school willen we wekelijks een onderwerp in de kring aan de orde stellen.
- Onderwerpen als:
 - veiligheid
 - omgaan met elkaar
 - rollen in een groep
 - aanpak van ruzies etc. komen aan de orde.
- Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals:
 - spreekbeurten
 - rollenspelen
 - regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar
 - groepsopdrachten.
 - weerbaarheidstraining
- Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis, de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken.
 - Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.
- Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen.

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven
- beledigen
- opmerkingen maken over kleding
- isoleren
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van het slachtoffer gaan
- bezittingen afpakken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Gemeenschappelijke afspraken.

Regel 1:

Een belangrijke stelregel is dat het inschakelen van de leerkracht niet wordt opgevat als klikken.

Vanaf de kleutergroep brengen we kinderen dit al bij:

- je mag niet klikken, maar.....
- als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt je er zelf niet uit dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.

Regel 2:

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer en veiligheid in de groep.

Regel 3:

Samenwerken zonder bemoeienissen:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

REGELS DIE GELDEN IN ALLE GROEPEN:

1. Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
2. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
5. Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
6. Vertel de meester of de juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
7. Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen. Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten!
8. Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
9. Uitslachten, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
10. Niet aan spullen van een ander zitten.
11. Luisteren naar elkaar.
12. Iemand niet op het uiterlijk beoordelen.
13. Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.
14. Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
15. Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

Bovenstaande regels gelden op school en daarbuiten.

Toevoeging:

Elk van onze scholen heeft zijn eigen regels die voor het grootste deel met de bovenstaande regels overeenkomen.

AANPAK VAN DE RUZIES EN PESTGEDRAG IN VIER STAPPEN:

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

STAP 1:

Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

STAP 2:

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.

STAP 3:

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties. (zie consequenties).

STAP 4:

Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie consequenties).

Herhaaldelijk pestgedrag wordt in ParnasSys genoteerd, met de toedracht. Bij de derde melding worden de ouders op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

CONSEQUENTIES VAN PESTGEDRAG

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten.

In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest, of de gepeste of medeleerlingen komen het melden.

Wanneer stap 1 t/m 4 geen positief resultaat opleveren voor de gepeste, worden de onderstaande sancties gehanteerd:

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in.

De straf is opgebouwd in 5 fases: afhankelijk van hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn/haar gedrag.

FASE 1:

- Een of meerdere pauzes binnenblijven.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem.
- Door gesprek: bewustwording van wat hij/zij met het gepeste kind uithaalt.
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

FASE 2:

- Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in de Parnassys en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

FASE 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

FASE 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

FASE 5:

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. (zie hiervoor het protocol – toelaten, schorsen en verwijderen leerlingen)

BEGELEIDING VAN DE GEPESTE LEERLING:

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten? Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie, die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien, dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen. Bijvoorbeeld naar school brengen of zeggen: "Ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen". Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

BEGELEIDING VAN DE PESTER:

- In gesprek gaan. Zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school. Wij houden ons aan deze regel: straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Het kind leren niet meteen kwaad te reageren, maar leren beheersen, de "stop-eerst-nadenken-houding" of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school. Elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind. Wat is de oorzaak van het pesten?*
- Zoeken van een sport of club, waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp. Sociale vaardigheidstrainingen; jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

***Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:**

- Een problematische thuissituatie;
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen);
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt;
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan;
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt;

ADVIEZEN AAN DE OUDERS:

Ouders van gepeste kinderen:

- a. Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- d. Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- f. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- a. Neem het probleem van uw kind serieus.
- b. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- c. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- d. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- e. Besteed extra aandacht aan uw kind.
- f. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- g. Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- h. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- a. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d. Geef zelf het goede voorbeeld.
- e. Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

8.3.5 Protocol omgaan met sociale media

Inleiding

Sociale media zoals: Twitter, Facebook, YouTube, LinkedIn en Instagram zijn niet meer weg te denken in onze maatschappij en dus ook niet bij iedereen die betrokken is bij scholen. Dit protocol heeft als doel afspraken te maken en richtlijnen te geven voor de wijze waarop scholen van de Scholengroep Perspectief omgaan met het gebruik van Sociale media.

Sociale media bieden de mogelijkheid om te laten zien dat je trots bent op je school en kunnen een bijdrage leveren aan een positief imago van de organisatie.

Van belang is om te beseffen dat je met berichten op sociale media (onbewust) de goede naam van de school en betrokkenen kunt schaden. De Scholengroep Perspectief vraagt alle betrokkenen (medewerkers, stagiaires, leerlingen en ouders/verzorgers) bewust en verantwoord met de sociale media om te gaan.

Essentieel is dat, net als in communicatie in de normale wereld, de onderwijsinstellingen en de gebruikers van sociale media de reguliere fatsoensnormen in acht blijven nemen en de nieuwe mogelijkheden met een positieve instelling benaderen.

Uitgangspunten

1. De scholen van Scholengroep Perspectief onderkennen het belang van sociale media.
2. Dit protocol draagt bij aan een goed en veilig school- en onderwijsklimaat.
3. Dit protocol bevordert dat de instelling, medewerkers, stagiaires, leerlingen en ouders/verzorgers op de sociale media communiceren in het verlengde van de missie en visie van de school en de reguliere fatsoensnormen. In de regel betekent dit dat we respect voor de school en elkaar hebben en iedereen in zijn waarde laten.
4. De gebruikers van sociale media dienen rekening te houden met de goede naam van de school en van een ieder die betrokken is bij de school.
5. Het protocol heeft als doel de onderwijsinstelling, haar medewerkers, stagiaires, leerlingen en ouders/verzorgers tegen zichzelf en anderen te beschermen tegen de mogelijke negatieve gevolgen van de sociale media.

Doelgroep en reikwijdte

1. Deze richtlijnen zijn bedoeld voor alle betrokkenen die deel uitmaken van de schoolgemeenschap, dat wil zeggen medewerkers, stagiaires, leerlingen, ouders/verzorgers en mensen die op een andere manier verbonden zijn aan Scholengroep Perspectief.
2. De richtlijnen in dit protocol hebben enkel betrekking op schoolgerelateerde berichten of wanneer er een overlap is tussen school, werk en privé.

Sociale media in de school voor alle gebruikers:

1. Het is betrokkenen toegestaan om kennis en informatie te delen, mits het geen vertrouwelijke of persoonlijke informatie betreft en andere betrokkenen niet schaadt.
2. De betrokkene is persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud welke hij of zij publiceert op de sociale media.

3. Elke betrokkene dient zich ervan bewust te zijn dat de gepubliceerde teksten en uitspraken voor onbepaalde tijd openbaar zullen zijn, ook na verwijdering van het bericht.
4. Schoolbestuurders, schoolleiders en leidinggevendenden zijn altijd vertegenwoordiger van Scholengroep Perspectief of de betreffende school, ook als zij een privémening verkondigen.
5. Bij twijfel over een publicatie of over de raakvlakken met de school zoeken medewerkers/stagiaires contact met hun leidinggevende.
6. Het is voor betrokkenen niet toegestaan om foto-, film- en geluidsopnamen van school gerelateerde situaties op de sociale media te zetten tenzij betrokkenen hier uitdrukkelijk toestemming voor plaatsing hebben gegeven.
7. Alle betrokkenen nemen de fatsoensnormen in acht. Als fatsoensnormen worden overschreden (bijvoorbeeld: mensen pesten, kwetsen, stalken, bedreigen, zwartmaken of anderszins beschadigen) dan neemt de onderwijsinstelling passende maatregelen. Zie ook: Sancties en gevolgen voor medewerkers en leerlingen.
8. De school maakt de leerlingen bewust van de gevolgen van hun gedrag op sociale media en leert de leerlingen op een positieve manier omgaan met sociale media. Daartoe hanteert de school voor leerlingen duidelijke regels.
9. Voor de omgang met privacy gegevens verwijzen we naar het protocol privacy van de Scholengroep Perspectief.

Sociale media voor medewerkers tijdens de werksituatie

1. Medewerkers hebben een bijzondere verantwoordelijkheid bij het gebruik van sociale media: privémeningen van medewerkers kunnen eenvoudig verward worden met de officiële standpunten van de onderwijsinstelling. Indien een medewerker deelneemt aan een discussie die (op enigerlei wijze) te maken heeft met de school, dient de medewerker te vermelden dat hij/zij medewerker is van de school.
2. Als online communicatie dreigt te ontsporen dient de medewerker direct contact op te nemen met zijn/haar leidinggevende om de te volgen strategie te bespreken.
3. Bij twijfel of een publicatie in strijd is met deze richtlijnen, neemt de medewerker contact op met zijn/haar leidinggevende.

Sociale media voor medewerkers buiten werksituaties

1. Het is de medewerker toegestaan om schoolgerelateerde onderwerpen te publiceren mits het geen vertrouwelijke of persoonsgebonden informatie over de school, zijn medewerkers, leerlingen, ouders/verzorgers en andere betrokkenen betreft. Tevens mag de publicatie de naam van de school niet schaden.
2. Indien de medewerker deelneemt aan een discussie die (op enigerlei wijze) te maken heeft met de onderwijsinstelling dient de medewerker te vermelden dat hij/zij medewerker is van de school.
3. Indien de medewerker publiceert over de school dient hij/zij het bericht te voorzien van een melding dat de standpunten en meningen in dit bericht de eigen persoonlijke mening is en los staan van eventuele officiële standpunten van de school. Verder meldt de medewerker dat hij of zij niet verantwoordelijk is voor de inhoud en uitspraken van derden.

Sancties en gevolgen voor medewerkers en leerlingen.

1. Medewerkers die in strijd handelen met dit protocol maken zich mogelijk schuldig aan plichtsverzuim. Alle correspondentie betreffende dit onderwerp wordt opgenomen in het personeelsdossier.
2. Afhankelijk van de ernst van de uitlatingen, gedragingen en gevolgen worden naar medewerkers toe rechtspositionele maatregelen genomen welke in overleg met het College van Bestuur variëren van waarschuwing, schorsing, berisping, ontslag en ontslag op staande voet.
3. Leerlingen en ouders die in strijd met dit protocol handelen, maken zich mogelijk schuldig aan verwijtbaar gedrag. Alle correspondentie betreffende dit onderwerp wordt opgenomen in het leerlingdossier.
4. Afhankelijk van de ernst van de uitlatingen, gedragingen en gevolgen worden naar leerlingen en/of ouders toe maatregelen genomen welke variëren van waarschuwing, schorsing en verwijdering van school.
5. Indien de uitlating van leerlingen, en/of ouders en medewerkers mogelijk een strafrechtelijke overtreding inhoudt zal door de school aangifte bij de politie worden gedaan.

Bijlage protocol sociale media

Op alle scholen wordt aandacht besteed aan het omgaan met sociale media. Uit onderstaande mogelijkheden kan een keus gemaakt worden:

Onderbouw

- o [Het mediaspel](#) – Leerlingen ontdekken elkaars mediagewoontes. Wie kent de grappigste reclames? Wie besteedt de meeste tijd aan games of aan sociale media? Het mediaspel is een echt dobbelspel, de kaarten zijn niet digitaal
- o [Ontdekmedia](#) – Tool waarin je een mediawijze werkvorm kunt opzoeken voor alle bekende lesmethoden
- o [Reclame Masters](#) – Reclamepower voor kinderen van groep 4, 5, en 6
- o [SchoolTV](#) – In de SchoolTV beeldbank staan diverse video's over mediawijsheid
- o [Schoolstudio](#) – Creatieve workshops film maken, mediawijsheid en 21ste eeuwse vaardigheden
- o [Toveren met film](#) – Workshop waarin kleuters van groep 1 en 2 ontdekken en onderzoeken hoe je stilstaand beeld kunt laten bewegen
- o [Avonturen in het donker](#) – Hoe laat je leerlingen uit groep 3 en 4 spelenderwijs ontdekken wat er allemaal bij een film maken komt kijken? Hoe kijk je een film en bespreek je de beelden met je leerlingen?

Bovenbouw

- o [Sociale Media Certificaat](#) – 5 klassikale lessen waarin leerlingen zich bewust worden van de werking van internet & sociale media
- o [Media Wijsneus](#) – Leerlijn voor bovenbouw met 12 lessen over mediawijsheid en digitale vaardigheden. De lessen worden ondersteund met een digitale leeromgeving voor leerlingen
- o [Mediawijs met Kidsweek in de klas](#) – 10 digitale lessen die telkens één van de [mediacompetenties](#) behandelen
- o [Mediabegrip.nl](#) – Online lesmethode voor mediawijsheid (bovenbouw po + klas 1 en 2 vo)
- o [\(Whats\)Happy](#) – Maakt problemen met chatten (whatsappen) bespreekbaar en daagt leerlingen uit afspraken te maken over hoe ze fatsoenlijk met elkaar omgaan

- Jeugdkrakercompetitie – Landelijke wedstrijd informatievaardigheden waarbij teams van leerlingen uit groep 7 en 8 de strijd met elkaar aangaan
- Medialessen – Verzamelplaats van lessen over media en mediawijsheid
- NieuwsMakers – Gratis lespakket waarmee leerlingen zelf nieuws leren maken en publiceren
- Virtual reality in de klas – Kennisnet ontwikkelde een docentenhandleiding en werkblad om leerlingen kennis te laten maken met VR
- Diploma Veilig Internet (DVI) – Lespakket voor de groepen 5 tot en met 8 over veilig internetgebruik
- Diploma Veilig Internet (DVI) – The Game – Een variant op bovenstaand lespakket in de vorm van een game
- Slim online. Safe & social – Interactieve opdrachten die jongeren stimuleren na te denken over hun eigen rol op internet
- MOOC Programmeren – De TU Delft heeft een MOOC ontwikkeld waarbij kinderen spelenderwijs leren programmeren
- Schoolstudio – Creatieve workshops film maken, mediawijsheid en 21ste eeuwse vaardigheden
- Films maken met de klas – Hoe maak je een filmpje en waar moet je allemaal aan denken? (groep 3 t/m 8)
- Avonturen in het donker – Hoe laat je leerlingen spelenderwijs ontdekken wat er allemaal bij een film maken komt kijken? Hoe kijk je een film en bespreek je de beelden met je leerlingen? Voor de groepen 5 tot en met 8
- Help! Een robot! – Patsboem! heeft in samenwerking met Mirjam Verloop een les gemaakt waarin kinderen nadenken over een toekomst met robots. Zie ook de doorlopende leerlijnen voor geschikt lesmateriaal in de onder- en bovenbouw
- Samen Mediawijs – Ga samen met je klas in gesprek over mediawijsheid met het gratis lesmateriaal van Edupos
- Beroemd worden – KlasseTV heeft een lespakket voor groep 7 en 8 gelanceerd over beroemd zijn: wat komt er allemaal bij kijken en wat is de rol van auteursrecht hierin? Het pakket is te combineren met Auteursrecht ontdekken
- Auteursrecht ontdekken – Dit lespakket van KlasseTV neemt je verder mee in de wereld van auteursrecht: wat is auteursrecht en waarom bestaat het? En wat kun je er allemaal mee? Het pakket is te combineren met Beroemd worden
- Lessenserie van Gynzy
- Lespakket Veilig Internetten: <https://www.diplomaveiliginternet.nl/public/docent/landd>
- Lessen vanuit de methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling zoals de Kanjertraining of Kiva of Kwink
- Mediamasters
- De jeugdagent op bezoek vragen om te vertellen over veilig omgaan met sociale media

Er zijn op alle scholen regels voor het omgaan met sociale media en internet deze zijn zichtbaar voor de kinderen.

Een voorbeeld van regels voor het gebruik van internet die je zou kunnen hanteren:

- Internet wordt alleen gebruikt voor het opzoeken van informatie en het oefenen van lesstof
- Geef nooit jouw naam, adres, telefoonnummer of e-mailadres door zonder toestemming van de leerkracht
- Als je op een internetpagina iets aantreft wat je vervelend vindt, waarschuw de leerkracht
- Maak nooit een afspraak met iemand die je op het internet hebt ontmoet
- Verstuur nooit iets zonder toestemming
- Beantwoord nooit een bericht waarvan je niet weet waar het vandaan komt
- Download nooit iets zonder toestemming
- Meld je via internet nergens aan als lid
- Je mag alleen de zoekmachines van Google, Kennisnet of Kinderpleinen gebruiken

We vinden het belangrijk dat ook ouders op de hoogte zijn van ons protocol voor sociale media, onze regels t.a.v. internetgebruik en de aandacht die wij hieraan besteden in de groepen.

Dit kan via:

- Ouderavonden
- Documenten op de website (protocol)
- Schoolgids